nrc.nl›

‘Veel schade door slechte controle op milieuregels’

Omgevingsdiensten Adviescommissie noemt gebrekkige controle op naleven van mileuregels ‘schadelijk voor gezondheid en economie’.

Martin Kuiper 4 maart 2021 om 19:28
Leestijd 2 minuten

Te veel giftige stoffen uitgestoten als varkensboer? Een boete volgt niet altijd.
Foto Ramon van Flymen/HH

De diensten die in Nederland controleren of bedrijven zich aan de milieuregels houden, functioneren niet goed. Dat leidt tot onnodige milieu-, gezondheids- en economische schade.

Dit concludeert de Adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving in een rapport over deze zogeheten omgevingsdiensten. Het rapport is donderdagmiddag naar de Tweede Kamer gestuurd. De commissie onderzocht in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) het stelsel van vergunningsverlening, toezicht en handhaving waarin de omgevingsdiensten functioneren.

Er zijn 29 omgevingsdiensten in Nederland. De instanties variëren sterk in grootte: zo telt de dienst in Limburg-Noord 7 fte, Noord-Veluwe 38 en die in Midden-en West-Brabant 289 fte. Ze controleren onder meer of bedrijven niet te veel giftige stoffen uitstoten, en of ze de juiste vergunningen bezitten voor het verwerken van bijvoorbeeld chemicaliën.

De commissie schetst in haar advies een ontnuchterend beeld van de diensten. Ze zouden vaak niet „onafhankelijk” genoeg zijn en laten zich beïnvloeden door gemeenten, provincies en bedrijven. „De commissie constateert rolonzuiverheid en belangenvermenging door het ontbreken van een heldere scheiding van verantwoordelijkheden.”

Jozias van Aartsen, voorzitter van de adviescommissie: „Inspecteurs wordt gevraagd of ze niet wat minder streng kunnen handhaven, omdat een bedrijf bijvoorbeeld een belangrijke economische rol heeft in een gemeente, en er veel mensen werken. Dan moet de omgevingsdienst zijn poot stijf kunnen houden.”

‘220 miljoen euro schade’

De adviescommissie kan niet aangeven hoeveel schade ontstaat door het gebrekkig functioneren van de diensten, omdat ze slechts vijf maanden de tijd had voor haar onderzoek, schrijft ze.

Onderzoek van de Inspectie Leefomgeving en Transport, toezichthouder van Infrastructuur en Waterstaat, toonde eerder dat jaarlijks voor minstens 220 miljoen euro schade ontstaat doordat ten onrechte vergunningen zijn verleend aan bedrijven die werken met chemische stoffen. Van Aartsen vermoedt „dat de werkelijke schade nog hoger” ligt.

Volgens de adviescommissie leidt het niet naleven van wetten en regels tot schade aan de omgeving. Zoals bij een ondernemer uit Doetinchem: hij verzamelde brandblussers die over de datum waren. De inhoud sloeg hij op in vaten.

Volgens dagblad *de Gelderlander* kreeg de man van de provincie toestemming om tientallen vaten op te slaan, maar dat werden er uiteindelijk 1.300. De ondernemer ging failliet en uit de vaten lekte de giftige stof Pfos. In 2019 werd de opslag ontdekt en de vergunning bekeken. Uit verschillende metingen blijkt dat de gfitige stof ook in de grond is getrokken. En deze zaak is geen uitzondering, volgens de adviescommissie.

In 2014 is een leidraad ingevoerd die ervoor moet zorgen dat omgevingsdiensten op dezelfde manier controleren, handhaven en toezicht houden. Maar van deze Landelijke Handhavingsstrategie is nog weinig terechtgekomen, volgens de commissie. De aanpak van de diensten verschilt nog vaak. Zo kan het voorkomen

dat een varkensboer die te veel giftige stoffen uitstoot in het ene deel van het land een boete krijgt en elders niet.

Ook is het niveau van de inspecteurs vaak onvoldoende. Het ontbreekt inspecteurs aan „specialistische technische en juridische kennis”. Er is één omgevingsdienst met een „goed opleidingsinstituut”, zegt Van Aartsen. Hij vindt dat extra geïnvesteerd moet worden in het opleiden en „bijspijkeren” van inspecteurs.

Verder ontbreekt het de meeste omgevingsdiensten aan overzicht. Het merendeel houdt niet bij op welke bedrijven zij toezicht houden, of kon de adviescommissie hierin geen inzicht bieden. Ook andere data, zoals over hoe vaak bedrijven worden geïnspecteerd, hoeveel overtredingen worden begaan en hoe daarop wordt gehandhaafd, ontbreken.

Fouten en onvolledige data

De Algemene Rekenkamer publiceerde eind januari een zeer kritisch onderzoeksrapport over twee systemen waarmee onder meer de omgevingsdiensten werken. De opgeslagen gegevens zijn van „slechte kwaliteit”, meldt de Rekenkamer. De informatie bevat vaak fouten. Handhavers voeren onvolledige data in. En veel omgevingsdiensten wisselen geen informatie uit via de systemen, terwijl ze daar wettelijk toe verplicht zijn.

„Verbijsterend” zegt Van Aartsen. „Hoe kun je nou goed handhaven als je niet weet wat je collega’s elders in het land doen?”

De aanpak van milieucriminaliteit staat te laag op de agenda, vindt de adviescommisie, ook bij Openbaar Ministerie en politie. „Eerdere bestuurlijke afspraken over de beschikbare fte’s (400) voor milieutaken bij de politie worden in de praktijk niet nagekomen.”

De Algemene Rekenkamer onderzoekt de effectiviteit van de aanpak van milieucriminaliteit en milieu-overtredingen. Voor dit onderzoek bekijkt ze vijfhonderd casussen van chemische bedrijven. De uitkomsten worden medio dit jaar verwacht.